

ANA TEMA¹

14. Madde

Şiddet yoluyla ayrımcılık

(Son güncelleme: 19/03/2021)

Giriş

14. Madde güvenceleri aşağıdaki durumlarda uygulanır:

- Başvuran, doğrudan Devlet makamlarının ya da bir özel kişinin yol açtığı şiddetin mağduru olduğunda (*Abdu /Bulgaristan*, 2014)
- Bir özel gruba aidiyeti ya da bir özel gruba aidiyeti olan bir kişiyle bağlantısı nedeniyle şiddet mağduru olduğunda (*Škorjanec /Hrvatistan*, 2017).

Kısaca devletin yükümlülükleri

Esas yönünden:

- Ayrımcı tutumların dava konusu davranışta nedensel faktör olup olmadığı (*Stoica /Romanya*, 2008, § 118; *Antayev ve Diğerleri /Rusya*, 2014, § 123; *Aghdgomelashvili ve Japaridze /Gürcistan*, 2020, § 46).
- Prensipten ispat külfeti başvurana aittir. İstisnai olarak, olaylar, tamamen ya da ağırlıklı olarak sadece yetkili makamların bilgisi dahilinde ise, tatminkar ve ikna edici bir açıklamanın sağlanması için ispat külfeti yetkililere ait olur. Aynı şekilde, bazı ayrımcılık iddiası davalarında, davalı hükümetten tartışmalı bir ayrımcılık iddiasının aksini ispat etmesi talep edilebilir ve – eğer bunu yapamazlarsa – Mahkeme buna dayanarak Sözleşme'nin 14. Maddesinin ihlal edildiğine karar verebilir (*Nachova ve Diğerleri /Bulgaristan* [BD], 2005, § 157).
- Bununla birlikte, yetkili makamların, şiddet eyleminin ırkçı saikle işlenmiş olması ihtimaline dair etkili bir soruşturma yürütmemiş olduğu iddiası, tek başına, 2. ya da 3. Maddenin esasa ilişkin yönüyle bağlantılı olarak Sözleşme'nin 14. Maddesinin ihlal edildiği iddiası doğrultusunda ispat külfetini Hükümete devretmeyecektir (*Nachova ve Diğerleri /Bulgaristan* [BD], 2005, § 157).

Usul yönünden:

- Devletlerin, şiddet eylemlerinin olası ırkçı saiklerini araştırma yükümlülükleri vardır (*Nachova ve Diğerleri /Bulgaristan* [BD], 2005, § 160).
- ırkçı tutumların bir şiddet eylemine yol açtığı şüphesi varsa, yetkililerin etkili ve tarafsız bir resmî soruşturma yürütme yükümlülükleri vardır (*Nachova ve Diğerleri /Bulgaristan* [BD], 2005, § 160).
- Ayrımcı saiklerin ifşa edilmemesi ve ayrımcılığın neden olduğu şiddete ve vahşete ayrımcılık izleri taşımayan davalarla eşit muamele edilmesi, temel haklara oldukça zarar veren fiillerin

¹ Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Mahkeme'yi bağlamaz .

özel yapısına göz yummak anlamına gelir (*Nachova ve Diğerleri /Bulgaristan* [BD], 2005, § 160).

- Bir ayrımcılık saikini ispatlama yükümlülüğü mümkün olanın en iyisini yapma yükümlülüğüdür: yetkili makamlar mevcut koşullar altında makul olanı yapmak zorundadır (*Nachova ve Diğerleri /Bulgaristan* [BD], 2005, § 160).

Önemli örnekler

Mahkeme şiddet davalarında farklı mağdur özelliklerine dayanarak hüküm vermiştir:

- Toplumsal cinsiyet: *Opuz /Türkiye*, 2009; *Eremia /Moldova Cumhuriyeti*, 2013; *Halime Kiliç /Türkiye*, 2016; *M.G. /Türkiye*, 2016; *Talpis /İtalya*, 2017; *Volodina /Rusya*, 2019;
- Irk ve etnik köken: *Nachova ve Diğerleri /Bulgaristan* [BD], 2005; *Moldovan ve Diğerleri /Romanya (no. 2)*, 2005; *B.S. /İspanya*, 2012; *Škorjanec /Hrvatistan*, 2017; *Makuchyan ve Minasyan /Azerbaycan ve Macaristan*, 2020;
- Din: *Members of the Gldani Congregation of Jehovah's Witnesses ve Diğerleri /Gürcistan*, 2007; *Milanović /Sırbistan*, 2010;
- Siyasi görüş: *Virabyan /Ermenistan*, 2012; ve
- Cinsel yönelim (*Identoba ve Diğerleri /Gürcistan*, 2015; *M.C. ve A.C. /Romanya*, 2016; *Aghdgomelashvili ve Japaridze /Gürcistan*, 2020; *Sabalić /Hrvatistan*, 2021).

Ayrımcı tutumların dava konusu davranışta nedensel faktör olduğu durumlar:

- *Stoica /Romanya*, 2008, resmi görevliler ile Romanlar arasında geçen bir olay sırasında bir polis memurunun reşit olmayan küçük bir Roman çocuğa kötü muamelesi;
- *Antayev ve Diğerleri /Rusya*, 2014, Çeçen şüphelilere polisin kötü muamelesi;
- *Makuchyan ve Minasyan /Azerbaycan ve Macaristan*, 2020, yurt dışında verilen bir hapis cezasının uygulanmaması ve yurt dışında işlenmiş etnik önyargıya dayalı bir nefret suçundan hüküm giymiş bir suçlunun affedilmesi, sonuçta söz konusu failin fiilen cezasız kalması ve mağdurların etnik kökeniyle illiyet bağlantılı olarak onurlandırılması;
- *Aghdgomelashvili ve Japaridze /Gürcistan*, 2020, bir LGBT STK binasında yapılan arama sırasında homofobik ve /veya transfobik nefret saikli taciz içeren polis davranışı.

Yerel yetkililerin ayrımcılık saiklerine ilişkin etkili bir soruşturma yürütmemesi:

- *Nachova ve Diğerleri /Bulgaristan* [BD], 2005; *Bekos ve Koutropoulos /Yunanistan*, 2005; *Ognyanova ve Choban /Bulgaristan*, 2006; *Members of the Gldani Congregation of Jehovah's Witnesses ve Diğerleri /Gürcistan*, 2007; *Angelova ve Iliev /Bulgaristan*, 2007; *Turan Cakir /Belçika*, 2009; *Virabyan /Ermenistan*, 2012; *Eremia /Moldova Cumhuriyeti*, 2013; *Abdu /Bulgaristan*, 2014; *M.C. ve A.C. /Romanya*, 2016; *Talpis /İtalya*, 2017; *Škorjanec /Hrvatistan*, 2017; *Bălşan /Romanya*, 2017; *Aghdgomelashvili ve Japaridze /Gürcistan*, 2020.

Fiilin ağırlığı ile yerel düzeyde verilen ceza arasında bariz orantısızlığın olduğu davalar:

- *Sabalić /Hrvatistan*, 2021, adi suçlarla ilgili yargılamada mahkumiyet kararı verilip şiddet içeren homofobik saldırılar için de çok az para cezası verilmesi ve ardından aynı suçtan için iki kere yargılama yapılamaz ilkesine dayanarak ceza yargılamasının sonlandırılması.

Genel ilkelerin özeti

- Irkçı tutumların yol açtığı şiddet olayları ve ölüm davalarında 2. Maddenin esasa ve usule ilişkin yönleriyle birlikte 14. Madde kapsamındaki genel ilkelerin bir özeti için, bkz. *Nachova ve Diğerleri /Bulgaristan* [BD], 2005, §§ 157- 161.

- Şüpheli ayrımcı tutumların tetiklediği şiddet olayı davalarıyla karşılaştığında Devletin 3. ve 4. Maddeler uyarınca usul yönünden yükümlülüklerine ilişkin genel ilkelerin bir özeti için, bkz. *Sabalić /Hırvatistan* , 2021, §§ 93-98.

Diğer referanslar

Diğer ana temalar:

- Nefret söylemine karşı koruma (8, 13 ve 14. Maddeler)
- Aile içi şiddet (2. Madde)

Araştırma raporları:

- Articles 2, 3 and 14 Equal access to justice in the case-law of the AiHM on violence against women (2, 3 ve 14. Maddeler, AiHM içtihadında kadına karşı şiddet vakalarında adalete eşit erişim)

Basın bildirimleri:

- Toplumsal cinsiyet İNG / FRA
- Cinsel yönelim konuları İNG / FRA
- Romanlar ve Gezginler İNG / FRA

Diğer:

- Avrupa Ayrımcılık Yasağı Hukuku El Kitabı, 2018 baskısı, Mahkeme ve Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA) tarafından yayınlanmıştır İNG / FRA
- Avrupa Birliği'nde nefret suçunun görünür kılınması: mağdur haklarının tanınması, Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA) tarafından yayınlanan Rapor , İNG / FRA
- Unmasking bias motives in crimes: select case-law of the European Court of Human Rights, Report published by FRA (Suçlarda önyargı saiklerinin açığa çıkarılması: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin seçili içtihadı, FRA tarafından yayınlanan rapor)

ÖNEMLİ İÇTİHAT REFERANSLARI

Önde gelen davalar:

- *Moldovan ve Diğerleri /Romanya (no. 2)*, no. 41138/98 ve 64320/01, AiHM 2005-VII (özetler) (6. Madde (yargılamanın uzunluğu) ve 8. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Nachova ve Diğerleri /Bulgaristan* [BD], no. 43577/98 ve 43579/98, AiHM 2005-VII (2. Madde (usul yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir ve 2. Madde (esas yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Bekos ve Koutropoulos /Yunanistan*, no. 15250/02, AiHM 2005-XIII (özetler) (3. Madde (usul yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir ve 3. Madde (esas yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Opuz /Türkiye*, no. 33401/02, AiHM 2009 (2 ve 3. Maddeler ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Škorjanec /Hırvatistan*, no. 25536/14, 28 Mart 2017 (3. Madde (usul yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);

- *Makuchyan ve Minasyan /Azerbaycan ve Macaristan*, no. 17247/13, 26 Mayıs 2020 (2. Madde (usul yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir).

14. Madde kapsamındaki diğer davalar:

- *Ognyanova ve Choban /Bulgaristan*, no. 46317/99, 23 Şubat 2006 (2, 3, 5 ve 13. Maddeler ihlal edilmiştir; 14. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Members of the Gldani Congregation of Jehovah's Witnesses ve Diğerleri /Gürcistan*, no. 71156/01, 3 Mayıs 2007 (3. Madde ve 9. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Angelova ve Iliev/Bulgaristan*, no. 55523/00, 26 Temmuz 2007 (2. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Stoica /Romanya*, no. 42722/02, 4 Mart 2008 (3. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Turan Cakir /Belçika*, no. 44256/06, 10 Mart 2009 (3. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Milanović /Sırbistan*, no. 44614/07, 14 Aralık 2010 (3. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *B.S. /İspanya*, no. 47159/08, 24 Temmuz 2012 (3. Madde (usul yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Virabyan /Ermenistan*, no. 40094/05, 2 Ekim 2012 (3. Madde (usul yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir; 3. Madde (esas yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Eremia /Moldova Cumhuriyeti*, no. 3564/11, 28 Mayıs 2013 (3. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Abdu /Bulgaristan*, no. 26827/08, 11 Mart 2014 (3. Madde (usul yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Antayev ve Diğerleri /Rusya*, no. 37966/07, 3 Temmuz 2014 (ilk altı, sekizinci ve dokuzuncu başvuran için 3. Madde (usul ve esas yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir; *yedinci* ve onuncu başvuran için 3. Madde (usul ve esas yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Identoba ve Diğerleri /Gürcistan*, no. 73235/12, 12 Mayıs 2015 (3. Madde (usul yönünden) ile bağlantılı olarak ve 11. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *M.G. /Türkiye*, no. 646/10, 22 Mart 2016 (3. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *M.C. ve A.C. /Romanya*, no. 12060/12, 12 Nisan 2016 (3. Madde (usul yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Halime Kiliç /Türkiye*, no. 63034/11, 28 Haziran 2016 (2. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Talpis /İtalya*, no. 41237/14, 2 Mart 2017 (2. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Bălşan /Romanya*, no. 49645/09, 23 Mayıs 2017 (3. Madde (usul yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Volodina /Rusya*, no. 41261/17, 9 Temmuz 2019 (3. Madde (esas ve usul yönünden) ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Aghdgomelashvili ve Japaridze /Gürcistan*, no. 7224/11, 8 Ekim 2020 (14. Madde ile bağlantılı olarak 3. Madde (usul ve esas yönünden) ihlal edilmiştir);

- *Sabalić /Hırvatistan*, no. 50231/13, 14 Ocak 2021 (14. Madde ile bağlantılı olarak 3. Madde (usul yönünden) ihlal edilmiştir).